

Lieta C-273/24 [*Naski*]ⁱLūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu

Iesniegšanas datums:

2024. gada 18. aprīlis

Iesniedzējtiesa:

Sąd Najwyższy (Polija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 1. decembris

Apelācijas sūdzības iesniedzējs:

X.Y.

Piedaloties:

Prokurator Generalny, ko pārstāv *Prokuratura Krajowa**Rzecznik Praw Obywatelskich*

Pamatlietas priekšmets

Juridiskais jautājums, ko *Sąd Najwyższy* [Augstākās tiesas] septiņu tiesnešu sastāvam iesniedzis izlemšanai šīs tiesas trīs tiesnešu sastāvs, kurš izskata pieteikumu par *Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych* [Ārkārtas kontroles un publisko lietu palātas] tiesnešu noraidīšanu no lietas I NO 47/18 izskatīšanas saistībā ar X.Y. apelācijas sūdzību par *Krajowa Rada Sądownictwa* [Valsts tieslietu padomes] (turpmāk tekstā – “VTP”) lēmumu, ar ko izbeidz tiesvedību par viņa apelācijas sūdzību par *Sąd Okręgowy w Krakowie* [Krakovas apgabaltiesas] priekšsēdētāja lēmumu

ⁱ Šis lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

Prejudiciālā jautājuma priekšmets un juridiskais pamats

Nodrošināt, ka Tiesas prejudiciālo nolēmumu ņem vērā valsts tiesas sastāvs, kas atbilst prasībai pēc neatkarīgas, objektīvas un tiesību aktos noteiktas tiesas Savienības tiesību izpratnē – Līgums par Eiropas Savienību (LES) 2. pants, 6. panta 1. un 3. punkts, 19. panta 1. punkta otrā daļa, kā arī LESD 267. pants, to aplūkojot kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantu

Prejudiciālais jautājums

Vai situācijā, kad dalībvalsts pēdējās instances tiesai (*Sąd Najwyższy*) – pēc tam, kad tā ir saņēmusi Tiesas veiktu Savienības tiesību interpretāciju par tiesiskajām sekām, kas rodas saistībā ar to, ka ir pārkāpti valsts tiesību pamatnoteikumi attiecībā uz *Sąd Najwyższy* tiesnešu iecelšanu tādējādi, ka:

a) valsts prezidents ir izsniedzis aktus par iecelšanu *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā, kaut arī iepriekš Valsts tieslietu padomes lēmums par iecelšanu amatā tika pārsūdzēts kompetentajā valsts tiesā (*Naczelny Sąd Administracyjny* [Augstākajā administratīvajā tiesā]), un *Naczelny Sąd Administracyjny* ir apturējusi šā lēmuma izpildi saskaņā ar valsts tiesību aktiem, kā arī netika pabeigta apelācijas tiesvedība, pēc kuras *Naczelny Sąd Administracyjny* atcēla apstrīdēto Valsts tieslietu padomes lēmumu tā prettiesiskuma dēļ, neatgriezeniski izslēdzot to no tiesiskās kārtības, tādējādi atņemot aktam par iecelšanu *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā Polijas Republikas Konstitūcijas 179. pantā prasīto pamatu, proti, Valsts tieslietu padomes priekšlikumu par iecelšanu tiesneša amatā,

b) pirmsnominācijas procedūru, neievērojot pārskatāmības un taisnīguma principu, ir veikusi valsts iestāde (Valsts tieslietu padome), kura – ņemot vērā ar to izveidošanu saistītos apstākļus attiecībā uz tiesnešu sastāvu, kā arī tās darbības veidu –, neatbilst prasībām, kas izvirzītas konstitucionālajām iestādēm, kuras nodrošina tiesu un tiesnešu neatkarību, jo tā ir izveidota 2017. gada 8. decembra *Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw* [Likumā par grozījumiem Likumā par Valsts tieslietu padomi un dažos citos likumos] (2018. gada *Dz.U.*, 3. poz.) noteiktajā kārtībā,

– ir jāizlemj iesniegtais tiesību jautājums, piemērojot Tiesa veikto Savienības tiesību interpretāciju, [LESD] 2. pantu, 6. panta 1. un 3. punktu un 19. panta 1. punkt otro daļu, kā arī LESD 267. panta noteikumus, tos aplūkojot kopsakarā ar [Hartas] 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj, ka *Sąd Najwyższy* sastāvā, kas izskata šo tiesību jautājumu, piedalās kāda no personām, kas ieceltas *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā, pārkāpjot dalībvalsts tiesību normas, kā aprakstīts 1. punkta a) vai b) punktā, kā arī tādējādi, ka tie neļauj mainīt dalībvalsts iztiesāšanas sastāvu, kurš iesniedzis Tiesas lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ja šādas izmaiņas ir notikušas pēc tam, kad Tiesa ir pasludinājusi spriedumu, atbildot uz šo jautājumu, un šīs izmaiņas nav pamatotas ar objektīviem iemesliem

(piemēram, tā tiesneša nāve vai pensionēšanās, kurš bija tā tiesas sastāva loceklis, kurš iesniedzis lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu),

– un iestājas pret to, ka persona, kas iecelta *Sąd Najwyższy* priekšsēdētāja amatā, kurš vada *Izba Cywilna* [Civillietu palātas] darbu un kurš arī ir iecelts *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā, pārkāpjot dalībvalsts tiesību normas, kā aprakstīts 1. punktā a) un b) apakšpunktā, vai jebkura cita persona, kas iecelta *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā, arī pārkāpjot dalībvalsts tiesību normas, kā aprakstīts 1. punkta a) vai b) apakšpunktā, lietā, kurā šis jautājums ir izskatāms, pieņem jebkādas lēmumus, tostarp izdod rīkojumus, jo īpaši attiecībā uz *Sąd Najwyższy* sastāvu vai tādas tiesas sēdes datumu, kad lieta ir jāizskata, kā rezultātā šādi rīkojumi vai lēmumi ir jāizskata par tādiem, kuriem nav tiesisku seku,

– kā arī tādējādi, ka *Sąd Najwyższy* tiesnesim, kura iecelšanā amatā nav pieļauta neviena no 1. punkta a) vai b) apakšpunktā aprakstītajām kļūdām, ir tiesības un pienākums – nolūkā izvairīties no situācijas, ka lietu izskata tiesa, kas nav neatkarīga, objektīva, tiesību aktos noteikta tiesa Eiropas Savienības tiesību izpratnē – atteikties no spriešanas *Sąd Najwyższy* iztiesāšanas sastāvā, kurā lielākā daļa tiesnešu ir personas, kas ieceltas *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā, pārkāpjot dalībvalsts tiesību normas, kā aprakstīts 1. punkta a) vai b) apakšpunktā, un gadījumā, ja atbilde uz iepriekš minēto jautājumu ir apstiprinoša, arī tādējādi, ka – ja iecelšanā *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā nav pieļautas 1. punkta a) vai b) apakšpunktā aprakstītās kļūdas, šīs tiesas tiesnesis, kurš ir tiesnesis referents lietā par attiecīgo tiesību jautājumu, ir tiesīgs noteikt *Sąd Najwyższy* sastāvu, kuram ir jāizlemj šis jautājums, neņemot vērā valsts tiesību normas, ar kurām *Sąd Najwyższy* priekšsēdētājam, kurš vada Civillietu palātu, ir piešķirtas tiesības noteikt *Sąd Najwyższy* Civillietu palātā izskatāmo lietu iztiesāšanas sastāvus, lai nodrošinātu Eiropas Savienības tiesību un to interpretācijas efektivitāti, kā to interpretējusi Tiesa, kā arī tādējādi, ka tie iestājas pret to, ka personas, kas ieceltas *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā, pārkāpjot dalībvalsts tiesību normas, kā aprakstīts 1. punkta a) vai b) apakšpunktā, vai jebkura cita persona, kas iecelta *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā, pārkāpjot dalībvalsts tiesību normas, kā aprakstīts 1. punkta a) vai b) apakšpunktā, *Sąd Najwyższy* pilda jebkādas vadības funkcijas (piemēram, šīs tiesas priekšsēdētāja funkciju, tostarp šīs tiesas pirmā priekšsēdētāja vai *Sąd Najwyższy* palātu nodaļu priekšsēdētāju funkcijas) un jebkuras funkcijas *Sąd Najwyższy* struktūrvienībās (piemēram, šīs tiesas *Sąd Najwyższy* Kolēģijas locekļa vai *Sąd Najwyższy* par disciplinārlietām atbildīgās amatpersonas funkcijas), jo šīs funkcijas var pildīt tikai likumīgi iecelti *Sąd Najwyższy* tiesneši, kā arī iestājas pret to, ka minētās personas veic jebkādas darbības, kas ietilpst *Sąd Najwyższy* tiesnešu, kuri veic iepriekš minētās funkcijas, kompetencē, jo tām var būt faktiskā vai juridiskā ietekme uz *Sąd Najwyższy* tiesas spriešanas funkcijas īstenošanu?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

LES 2. pants, 6. panta 1. un 3. punkts. 19. panta 1. punkta otrā daļa

LESD 267. pants

Hartas 47. pants

Atbilstošās valsts tiesību normas

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej [Polijas Republikas Konstitūcija] – 179. pants,

2017. gada 8. decembra *Ustawa o Sądzie Najwyższym* [Likums par Augstāko tiesu] – 15. panta 1. punkts, 21., 22. pants, 26. panta 2. punkts, 76. panta 1. punkts, 83. panta 1. punkts, 87. panta 1. punkts, 88. pants,

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 14 lipca 2022 r. Regulamin Sądu Najwyższego [Polijas Republikas prezidenta 2022. gada 14. jūlija noteikumi – Augstākās tiesas reglaments] – 3., 4., 16. pants, 80. panta 7. punkts, 84. pants,

1964. gada 17. novembra *Ustawa Kodeks postępowania cywilnego* [Civilprocesa kodekss] – 51. pants.

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 *Sąd Najwyższy* Civillietu palāta (turpmāk tekstā – “*Sąd Najwyższy* Civillietu palāta”) trīs tiesnešu sastāvā, lietā III CO 121/18 izskatot tiesneša X.Y. pieteikumu par *Sąd Najwyższy* Ārkārtas kontroles un publisko lietu palātas tiesnešu noraidīšanu lietā INO 47/18, kas ierosināta, pamatojoties uz X.Y. apelācijas sūdzību par VTP 2018. gada 21. septembra rezolūciju, ar ko izbeidz tiesvedību par apelācijas sūdzību, ko viņš iesniedzis par *Sąd Okręgowy w Krakowie* priekšsēdētāja 2018. gada 27. augusta lēmumu, tika konfrontēta ar *Sąd Najwyższy* 2019. gada 8. marta lēmumu, kas pieņemts lietā I NO 47/2018, ar ko X.Y. apelācijas sūdzība par šo rezolūciju tika noraidīta.
- 2 Minēto 2019. gada 8. marta lēmumu pieņēma *Sąd Najwyższy* viena tiesneša sastāvā, kurā bija tiesnesis BD. Apzinoties apstākļus, kādos BD tika iecelts *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā – iecelšana, ko ierosināja VTP, kas izveidota 2017. gada 8. decembra *Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw* [Likuma par grozījumiem Likumā par Valsts tieslietu padomi un dažos citos likumos] (turpmāk tekstā – “2017. gada 8. decembra likums”) noteikumos paredzētajā kārtībā, neraugoties uz to, ka attiecīgā VTP rezolūcija iepriekš tika apstrīdēta *Naczelnny Sąd Administracyjny* un ka šī tiesa apturēja minētās rezolūcijas izpildi, kā arī to, ka tiesvedība *Naczelnny Sąd Administracyjny* netika pabeigta līdz iecelšanas akta izsniegšanas dienai –, kā arī minētā 2019. gada 8. marta lēmuma iespējamo tiesisko iedarbību uz pieteikuma par tiesnešu noraidīšanu lietā III CO 121/18 turpmākas izskatīšanas pieņemamību, *Sąd Najwyższy*, izskatot šo pieteikumu, radās būtiski juridiski jautājumi, kurus tā

izteica 2019. gada 20. marta lēmumā (III CO 121/18), formulējot un iesniedzot *Sąd Najwyższy* septiņu tiesnešu sastāvam izlemšanai tiesību jautājumu, kas būtībā ir par to, vai juridiskā nozīmē pastāv nolēmums, ko pieņēma viena tiesneša sastāvs, kurā ir persona, kas iecelta *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā iepriekš norādītajos apstākļos, kā arī par to, vai šī jautājuma izlemšanai ir nozīme apstāklim, ka pirms akta par iecelšanu *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā izsniegšanas *Naczelny Sąd Administracyjny* ir apturējusi VTP rezolūcijas izpildi?

- 3 Savukārt, izskatot šādi formulētos tiesību jautājumus, septiņu tiesnešu sastāvs lietā III CZP 25/19 puda šaubas par Savienības tiesību interpretāciju un ar 2019. gada 21. maija lēmumu iesniedza Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Lieta tika reģistrēta ar numuru C-487/19.
- 4 2022. gada 2. jūnija nolēmumā *Sąd Najwyższy Izba Karna* [Krimināllietu palāta] septiņu tiesnešu sastāvā norādīja, ka 2017. gada 8. decembra likuma noteikumos paredzētajā kārtībā izveidotā VTP nav pielīdzināma konstitucionālajai iestādei, kuras sastāvu un iecelšanas kārtību reglamentē Polijas Republikas Konstitūcija, jo īpaši tās 187. panta 1. punkts.
- 5 Turklāt interpretācija, ko *Sąd Najwyższy* veica trīs apvienoto palātu – Krimināllietu, Civillietu un Darba un sociālā nodrošinājuma palātu – 2020. gada 23. janvāra lēmumā, tika apstiprināta Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk tekstā – “ECT”) 2021. gada 22. jūlija spriedumā Nr. 4344/18, *Reczkiewicz* pret Poliju, un 2021. gada 8. novembra spriedumā Nr. 49868/19, 57511/19, *Dolińska–Ficek* un *Ozimek* pret Poliju.
- 6 2021. gada 6. oktobra spriedumā *W. Ż.* (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, turpmāk tekstā – “spriedums *W. Ż.*”, EU:C:2021:798) Tiesa atbildēja uz prejudiciālu jautājumu, kas uzdots ar 2019. gada 21. maija lēmumu.
- 7 Pēc sprieduma *W.Ż.* pasludināšanas, kā arī pēc tam, kad Tiesa nosūtīja *Sąd Najwyższy* lietas III CZP 25/19 materiālus, *Sąd Najwyższy* pirmā priekšsēdētāja, kas amatā iecelta strīdīgajos apstākļos, tiesnese JK – bez tiesneša Karola Veica [*Karol Weitz*] (tiesneša referenta lietā III CZP 25/19 un toreizējā *Sąd Najwyższy* Civillietu palātas III nodaļas priekšsēdētāja, kura kompetencē bija lieta III CZP 25/19) ziņas un atļaujas – pārņēma lietas III CZP 25/19 materiālus, izmantojot šai funkcijai piemītošās administratīvās pilnvaras, liegdama tiesnesim referentam piekļuvi tiem un atteikdamās tos viņam nodot, aizbildinoties ar nepieciešamību vērsties pie Polijas Republikas prezidenta ar lūgumu iecelt ārkārtas par disciplinārlietām atbildīgo amatpersonu, lai izskatītu ierosināto disciplinārlietu pret tiesnesi BD, un ar to, ka *Sąd Najwyższy* Pētījumu un analīžu birojam [*Biuro Studiów i Analiz*] ir uzdots sniegt atzinumu par sprieduma *W. Ż.* piemērojamību un sekām. Veicot norādītās darbības, JK vēl nebija *Sąd Najwyższy* tiesnešu sastāva locekle lietā III CZP 25/19.

- 8 Laikposmā no 2019. gada 21. maija lēmuma pieņemšanas līdz sprieduma W. Ž. pasludināšanai trīs tiesneši no septiņu tiesnešu sastāva, kurš bija pieņēmis iepriekš minēto lēmumu, pensionējās, tādēļ radās nepieciešamība papildināt sastāvu lietā III CZP 25/19. Ar 2021. gada 30. decembra rīkojumu tiesnesis referents lūdza *Sąd Najwyższy* priekšsēdētājam, kas vada *Sąd Najwyższy* Civillietu palātas darbu, papildināt sastāvu, vienlaikus nosakot tiesas sēdes datumu lietā III CZP 25/19 2022. gada 31. janvārī. 2022. gada sākumā lieta III CZP 25/19 tika pārnumurēta un tai piešķirts numurs III CZP 1/22. Pārkāpjot sastāva nepārtrauktības principu un *Sąd Najwyższy* Pētījumu un analīžu biroja 2022. gada 25. janvāra atzinumu, tiesnese MB kā *Sąd Najwyższy* priekšsēdētāja, kas vada *Sąd Najwyższy* Civillietu palātas darbu, ar 2022. gada 26. janvāra rīkojumu lietā III CZP 1/22 iecēla jaunu sastāvu, kurā bija tiesneši: JK – priekšsēdētāja, KS, K. Veics – referents, PW, WZ, CV un RX. Faktiski šī bija tiesnešu sastāva maiņa, kas tika veikta bez objektīva pamata un pretēji *Sąd Najwyższy* Civillietu palātas līdzšinējai praksei, saskaņā ar kuru gadījumā, ja šīs tiesas paplašinātais sastāvs kļūst nepilnīgs (piemēram, sakarā ar kāda no tajā esošajiem tiesnešu sastāva locekļiem pensionēšanos), sastāvs tiek papildināts, iecelot tajā jaunu tiesnesi, nevis iecelot visu sastāvu no jauna. Pamatojoties uz 2022. gada 26. janvāra rīkojumu, tiesnesis TN, kurš līdz šim pildīja sastāva priekšsēdētāja funkciju, bez jebkāda faktiskā pamata tika izslēgts no sastāva. Lietā III CZP 1/22 veiktās sastāva maiņas rezultātā šajā sastāvā tika iekļauti *Sąd Najwyższy* tiesneši, kuri *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā tika iecelti tieši tādos pašos apstākļos, kādos tiesnesis BD tika iecelts šīs tiesas tiesneša amatā. Turklāt minētie tiesneši veido jaunieceltā sastāva tiesnešu vairākumu (lai to panāktu, no tiesnešu sastāva tika izslēgts tiesnesis TN). Tādējādi – ņemot vērā izskatāmās lietas apstākļus, kurā jāizvērtē galvenokārt *Sąd Najwyższy* tiesneša BD iecelšanas tiesneša amatā apstākļi, kas sakrīt ar apstākļiem, kādos šīs tiesas tiesneša amatos tika iecelti tiesneši JK, KS, CV un RX (t.i., visi jaunā iztiesāšanas sastāva locekļi, kas veido šīs sastāva vairākumu) –, un minētās sastāva maiņas veikšanas apstākļus un sekas, minēto maiņu var uzskatīt par darbību, kuras mērķis ir panākt iepriekš noteiktu rezultātu, proti, konkrētu juridiska jautājuma atrisinājumu. Šādu iespaidu pastiprina fakts, ka šo maiņu veikusi tiesnese MB kā *Sąd Najwyższy* priekšsēdētāja, kura vada *Sąd Najwyższy* Civillietu palātas darbu un kura arī tika iecelta *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā tādos pašos apstākļos kā tiesnesis BD. Turklāt ar 2023. gada 21. novembra rīkojumu tiesnesis WZ, kurš bija šīs lietas septiņu tiesnešu sastāva loceklis no lietas izskatīšanas sākuma, tika izslēgts no lietas III CZP 1/22 iztiesāšanas sastāva, kā aizbildinājumu norādot viņa ilgstošo prombūtni slimības dēļ. Viņa vietā tiesnešu sastāvā tika iecelts tiesnesis TK kā aizvietojošais tiesnesis. Arī šī izmaiņa nebija pamatota pēc būtības, jo tiesnesis WZ pēc mēneša ilgas attaisnotas prombūtnes 2024. gada sākumā atgriezās pie tiesneša pienākumu pildīšanas. Tādējādi ar tiesneša TN atgriešanu tiesneša sastāvā netiek labota no 2022. gada 26. janvāra rīkojuma izrietošā kļūda, kas ir viņa izslēgšana no šī sastāva.
- 9 Neraugoties uz apgalvojumiem par lietā III CZP 1/22 veikto izmaiņu iztiesāšanas sastāvā nelikumību, jāņem vērā, ka attiecībā uz četriem iztiesāšanas sastāvā jaunieceltajiem tiesnešiem pastāv noraidīšanas *ipso jure* pamats, kas noteikts Civilprocesa kodeksa 48. panta 1. punkta 1. apakšpunktā, saskaņā ar kuru tiesnesis

tiek noraidīts *ipso jure* lietās, kurās viņš ir puse vai kurās viņam ir tādas tiesiskās attiecības ar vienu no pusēm, ka procesa iznākums ietekmētu viņa tiesības vai pienākumus.

- 10 Minētajā tiesību normā ir paredzēti divi absolūti tiesneša noraidīšanas pamati, no kuriem pirmais attiecas uz situāciju, kad tiesnesis ir tādas lietas dalībnieks, kurā viņam būtu jāpieņem lēmums (*nemo iudex in causa sua*). Tas attiecas ne tikai uz situāciju, kurā tiesnesis formāli būtu lietas dalībnieks, bet arī uz gadījumu, kurā uz tiesnesi attiektos vai varētu attiekties nolēmuma sekas (piemēram, tā galīgais spēks). Pieņemot šo viedokli, ir jāņem vērā, ka saskaņā ar Likuma par Augstāko tiesu 87. panta 1. punktu septiņu tiesnešu sastāvs var nolemt piešķirt lēmumam tiesību principa spēku, un atkāpšanās no šāda principa prasa attiecīgās palātas pilna sastāva lēmumu. Tas nozīmē, ka tāda iespējamā septiņu tiesnešu sastāva pieņemta lēmuma sekas, kam piešķirts tiesību principa spēks, attiektos uz visiem Civillietu palātas tiesnešiem, t.i., arī uz norādītajiem iztiesāšanas sastāvā jaunieceltajiem tiesnešiem, un šo seku iedarbība sakristu ar iedarbību, kas padara nolēmumu galīgu. Citiem vārdiem sakot, minētie tiesneši, piedaloties attiecīgā lēmuma pieņemšanā, kopīgi lemtu par viņu iecelšanas procedūrās pieļauto kļūdu tiesiskajām sekām, kuras būtu saistošas pašiem, pārējiem Civillietu palātas tiesnešiem un citiem *Sąd Najwyższy* tiesnešiem. Šis apstāklis vēl jo vairāk ir acīmredzams, ja ņem vērā, ka lietā III CZP 1/22 tieši tiek izvērtēti apstākļi, kādos tiesneša amatā tika iecelts tiesnesis BD. Kā norādīts, šie apstākļi ir identiski apstākļiem, kādos tiesneši JK, RX, KS un CV tika iecelti *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā.
- 11 *Sąd Najwyższy* judikatūrā ir nostiprināta nostāja, ka pieteikumu par tādas personas noraidīšanu, kuru Polijas Republikas prezidents iecēlis tiesneša amatā pēc tādā VTP priekšlikuma, kura ir izveidota 2017. gada 8. decembra likumā noteikumos paredzētajā kārtībā, nevar izskatīt tiesa, kuras sastāvā ir šāds tiesnesis, jo pretējā gadījumā rastos situācija, uz kuru attiecas aizliegums *nemo iudex in causa sua*, un ka pārsūdzību, kurā ietverti apgalvojumi par aplūkojamo kļūdu tiesneša iecelšanas procedūrā, nevar izskatīt tiesa, kuras sastāvā ir persona, kas iecelta tādā pašā kārtībā (skat. *Sąd Najwyższy* Krimināllietu palātas septiņu tiesnešu sastāva 2022. gada 2. jūnija nolēmumu lietā I KZP 2/22 un tajā minēto turpmāko judikatūru).
- 12 Izskatāmajā lietā šķērslis tam, lai tiesneši JK, RX, KS un CV piedalītos nolēmuma pieņemšanā – papildus tam, ka viņi ir noraidāmi *ipso jure* – ir vēl viens apstāklis. Iepriekš tika norādīts, ka tiesību jautājums, kas lietā III CO 121/18 tika iesniegts izskatīšanai septiņu tiesnešu sastāvam, bija šaubas par *Sąd Najwyższy* 2019. gada 8. marta lēmuma pastāvēšanu, kas izrietēja no apstākļiem, kādos *Sąd Najwyższy* tiesnesis BD, kurš vienpersoniski pieņēma šo lēmumu, tika iecelts *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā. Tā kā tiesnešu JK, RX, KS un CV iecelšanas amatā apstākļi ir tādi paši un viņi šajā lietā veido tiesnešu vairākumu, *Sąd Najwyższy* nolēmumā – ja tas tiktu pieņemts ar viņu piedalīšanos –, tiktu pieļauta tāda pati kļūda, kāda tiek pārņemta 2019. gada 8. marta lēmumam. Šāds nolēmums pēc savas būtības

nevarētu būt uzskatāms par efektīvu iesniegtā tiesību jautājuma atrisinājumu, jo tas pats par sevi radītu identisku tiesību jautājumu.

- 13 Neraugoties uz apstākļiem, kas izklāstīti, lai pamatotu tiesnešu JK, RX, KS un CV noraidīšanu, viņi vēl nav paziņojuši *Sąd Najwyższy* par to, ka ir izpildīti viņu noraidīšanas nosacījumi. Turklāt CV nav paziņojis *Sąd Najwyższy*, ka viņam ir personisks tiesā izskatāms strīds ar šīs lietas dalībnieku X.Y., kurš *Sąd Najwyższy* ir cēlis prasību noteikt, ka CV nav šīs tiesas tiesnesis.
- 14 Pieteikumus par tiesnešu JK, RX un KS noraidīšanu X.Y. advokāts iesniedza vēl 2022. gada janvārī. Tomēr JK un MB šo pieteikumu izskatīšanu faktiski kavēja vairāk nekā gadu. Līdz šī lēmuma pieņemšanas brīdim minētie pieteikumi par noraidīšanu nebija izskatīti.
- 15 Ņemot vērā šīs lietas apstākļus kopumā, ir jāapsver vēl viens jautājums. 2022. gada 26. janvāra rīkojumu, ar kuru tika noteikts iztiesāšanas sastāvs lietā III CZP 1/22, vienpersoniski izdeva tiesnese MB, kura rīkojas kā *Sąd Najwyższy* priekšsēdētāja, kas vada Civillietu palātas darbu. Tā kā tiesnese MB tika iecelta *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā tieši tādos pašos apstākļos kā tiesnesis BD, apstākļi, kas šajā lietā pamato tiesnešu JK, RX, KS un CV noraidīšanu *ipso jure*, pilnībā attiecas arī uz tiesnesi MB. Tāpat arī šaubas par 2019. gada 8. marta lēmuma pastāvēšanu, kas ir tiesību jautājuma priekšmets lietā III CZP 1/22, tieši attiecas arī uz jautājumu par 2022. gada 26. janvāra rīkojuma pastāvēšanu.
- 16 Iespējamais konstatējums, ka 2022. gada 26. janvāra rīkojums juridiskā nozīmē nepastāv, neietekmētu tiesneša Karola Veica kā tiesneša referenta un tiesas sastāva locekļa statusu lietā III CZP 1/22. Ar šādu pieņemumu tiesnesis Karols Veics turpina būt tiesnesis referents un iztiesāšanas sastāva loceklis, pamatojoties uz 2019. gada rīkojumu, ar ko toreizējais *Sąd Najwyższy* priekšsēdētājs, kas vadīja *Sąd Najwyższy* Civillietu palātas darbu, iecēla sākotnējo iztiesāšanas sastāvu lietā III CZP 25/19. Šis rīkojums nav zaudējis spēku. 2022. gada 26. janvāra rīkojums uz to neattiecas. Tas tā ir vēl jo vairāk, ja pieņemtu, ka 2022. gada 26. janvāra rīkojums juridiskā nozīmē nepastāv.
- 17 Saskaņā ar *Sąd Najwyższy* reglamentu pilnvaras nozīmēt tiesas sēdes atsevišķās lietās parasti ir piešķirtas tiesnesim referentam (*Sąd Najwyższy* reglamenta 84. panta 1. un 2. punkts). Sākotnēji tiesas sēžu nozīmēšanas tiesības bija piešķirtas tiesnesim referentam. Pēc tam, kad tiesneši referenti sāka atteikties nozīmēt tiesas sēdes lietās, kurās tika iecelti tā sauktie jauktie sastāvi, proti, sastāvi, kuros piedalījās tādi *Sąd Najwyższy* tiesneši, kas tika iecelti pēc 2017. gada 8. decembra likuma noteikumos paredzētajā kārtībā izveidotās VTP priekšlikuma, t.i., sastāvi, kas – ņemot vērā ECT un *Sąd Najwyższy* judikatūru –, neatbilst Savienības un Konvencijā noteiktajam neatkarīgas, objektīvas, tiesību aktos noteiktas tiesas standartam (skat., piemēram, ECT spriedumus: 2021. gada 22. jūlijs, *Reczkowicz* pret Poliju, Nr. 43447/19, it īpaši 227.–284. punktu; 2021. gada 8. novembris, Nr. 49868/19 un 57511/19, *Dolińska-Ficek* un *Ozimek* pret Poliju, it īpaši 290.–320., 340.–350., 353.–357., 368. punkts; un 2022. gada

3. februāris, Nr. 1469/20, *Advance Pharma Sp. z o.o.* pret Poliju, it īpaši 313.–321., 336.–346., 349.–351., 352., 353. un 364. punkts; kā arī Tiesas spriedumus: 2020. gada 26. marts, C-542/18 RX-II un C-543/18 RX-II, *Erik Simpson*/Eiropas Savienības Padome un HG/Eiropas Komisija, 72. un nākamie punkti; 2021. gada 6. oktobris, C-487/19, *W.Ż.*, 123. un nākamie punkti; un 2022. gada 29. marts, C-132/20, *BN, DM, EN/Getin Noble Bank S.A.*, 116. un nākamie punkti), Polijas Republikas prezidents grozīja *Sąd Najwyższy* reglamentu tādējādi, ka tagad tiesas sēdi – ja to nav izdarījis tiesnesis referents, var pret viņa gribu nozīmēt *Sąd Najwyższy* priekšsēdētājs, kurš vada attiecīgo palātu, vai tās nodaļas priekšsēdētājs, kuras kompetencē ir attiecīgā lieta (*Sąd Najwyższy* reglamenta 84. panta 3. punkts). Lietā III CZP 1/22 tiesnesis referents Karols Veics, apstrīdot ar 2022. gada 26. janvāra rīkojumu noteiktā sastāva izveidošanas likumību un kārtību, nav nozīmējis nevienu tiesas sēdi ar šajā rīkojumā noteikto tiesnešu sastāva piedalīšanos, lai gan *Sąd Najwyższy* priekšsēdētājs, kas vada Civillietu palātas darbu, tiesas sēdes šajā lietā ir iekļāvis šīs palātas tiesas sēžu grafikos. Vairākas reizes sēdes šajā lietā, izmantojot iepriekš minētās pilnvaras, ir nozīmējis pašreizējais Civillietu palātas III nodaļas priekšsēdētājs tiesnesis GC, kas iecelts *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā tādos pašos apstākļos kā BD vai tiesnese MB, kas rīkojas kā *Sąd Najwyższy* priekšsēdētāja, kura vada *Sąd Najwyższy* Civillietu palātas darbu. Šādi nozīmētās sēdes tika atceltas tiesneša referenta vai cita iztiesāšanas sastāva locekļa attaisnotas prombūtnes dēļ. To nozīmēšana katru reizi minētajā aizvietošanas kārtībā bija mēģinājums administratīvi piespiest tiesnesi referentu lemt jauktajā sastāvā, kas noteikts ar 2022. gada 26. janvāra rīkojumu.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma izklāsts

- 18 Tiesas atbilde uz prejudiciālo jautājumu būs priekšnoteikums, lai noteiktu, vai lietā III CZP 1/22 ieceltais iztiesāšanas sastāvs ir pareizs un ir faktiski iecelts, kā arī to, kā un kam tas būtu jāieceļ un kā un kas to var iecelt. Ja Tiesa atzīs, ka tiesneši JK, RX, KS un CV nevar būt iztiesāšanas sastāva locekļi lietā III CZP 1/22 un ka tiesnese MB vai jebkurš *Sąd Najwyższy* tiesnesis, kas iecelts tiesneša amatā prejudiciālajā jautājumā aprakstītajos apstākļos, nevar pieņemt nekādus lēmumus lietā III CZP 1/22, tostarp izdot rīkojumus par iztiesāšanas sastāvu vai tiesas sēžu norises laiku, un ka līdz ar to rīkojumiem, ko šajā lietā ir izdevuši šie tiesneši, nav juridiska spēka, un kā arī šajā saistībā to, ka rīkojumu par lietas III CZP 1/22 iztiesāšanas sastāva maiņu, atstājot nepiemērotas valsts tiesību normas – saskaņā ar kurām kompetence šajā jomā ir piešķirta *Sąd Najwyższy* priekšsēdētājam, kurš vada Civillietu palātas darbu, – var izdot tiesnesis referents lietā III CZP 1/22, kura iecelšanā par *Sąd Najwyższy* tiesnesi nav pielautas iepriekš minētās kļūdas, šis tiesnesis izdos rīkojumu par iztiesāšanas sastāvu lietā III CZP 1/22 un nozīmēs tiesas sēdes datumu lietas izskatīšanai, un tas pavērs ceļu *Sąd Najwyższy* tāda nolēmuma pieņemšanai, ar kuru tiks atrisināts lietā aplūkotais tiesību jautājums, piemērojot tādu Savienības tiesību interpretāciju, ko Tiesa ir sniegusi spriedumā *W. Ż.* Tādējādi tiks pabeigta tiesvedība lietā III CZP 1/22 un tai pamatā esošajā lietā III CO 121/18.

- 19 Eiropas Savienība ir tiesību savienība, kurā uzdevums garantēt tiesas kontroli tās tiesiskajā sistēmā ir uzticēts ne vien Tiesai, bet arī dalībvalstu tiesām. Šīm valstīm ir jānodrošina vajadzīgie tiesību aizsardzības līdzekļi, lai nodrošinātu indivīdiem tiesisko aizsardzību jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības. Saskaņā ar Tiesas judikatūru no Savienības tiesībām izrietošo indivīdu tiesību, kas izriet no Savienības tiesībām, efektīvas tiesiskās aizsardzības princips, kas ir nostiprināts LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā un izriet no dalībvalstu kopējām konstitucionālajām tradīcijām, ir vispārējs Savienības tiesību princips. Efektīvas pārbaudes tiesā pastāvēšana, kuras mērķis ir nodrošināt Savienības tiesību ievērošanu, joprojām ir neatņemama tiesiskas valsts iezīme. Ikkatrai dalībvalstij ir jānodrošina, ka attiecīgās instances, kas kā “tiesa” Savienības tiesību izpratnē ietilpst tās tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, atbilst efektīvas tiesību aizsardzības tiesā prasībām (spriedumi, 2018. gada 27. februāris, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 33.–37. punkts; 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 49.–52. punkts un tajos minētā judikatūra).
- 20 Vērtējot “tiesas” statusu atbilstīgi LES 19. panta 1. punktam, ir jāņem vērā, it īpaši tādi kritēriji kā: vai iestāde ir izveidota ar likumu, un vai tā un tās tiesneši ir neatkarīgi (spriedumi, 2018. gada 27. februāris, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 38., 42. un 43. punkts; 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 53. punkts). Tas pilnībā sakrīt ar “tiesas” statusam izvirzītajām prasībām, kuras ir norādītas Hartas 47. panta otrajā daļā attiecībā uz efektīvu tiesību aizsardzību un piekļuvi neatkarīgai tiesai (spriedumi: 2018. gada 27. februāris, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 41. punkts; 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 53. punkts) (spriedums, C-64/16, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses/Tribunal de Contas*, 41. punkts; spriedums, C-216/18 PPU, LM, 53. punkts; spriedums, 2018. gada 23. janvāris, *FV/Padome*, T-639/16 P, EU:T:2018:22, 67. punkts). Minētais atbilst arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – “ECPAK”) 6. panta 1. punktā noteiktajam neatkarīgas, objektīvas, likumā noteiktas tiesas standartam (šajā nozīmē skat. Hartas 52. panta 3. un 7. punktu un LES 6. panta 3. punktu).
- 21 Lietas III CZP 1/22 saistība ar Savienības tiesībām ir acīmredzama. Pirmkārt, šajā lietā *Sąd Najwyższy* septiņu tiesnešu sastāvā ir jāizlemj tiesību jautājums, piemērojot Savienības tiesību interpretāciju, ko Tiesa ir sniegusi spriedumā *W. Ż.*, un tādējādi jāizpilda šis spriedums. Tāpēc ir jāpārbauda, vai ar 2022. gada 26. janvāra rīkojumu noteiktais *Sąd Najwyższy* sastāvs ir pareizs un ir faktiski iecelts, un līdz ar to var izpildīt spriedumu *W. Ż.* Otrkārt, lietas III CZP 1/22 apstākļi parāda, kā tiek traucēta *Sąd Najwyższy* Civillietu palātas un pašas *Sąd Najwyższy* tiesas spriešanas funkciju pildīšana situācijā, kad šīs tiesas sastāvā tiesas spriešanas funkcijas vai vadības funkcijas pilda *Sąd Najwyższy* tiesneši, kuri iecelti tiesneša amatā kļūdainā procedūrā, ievērojot, ka *Sąd Najwyższy* un tās

Civillietu palātas darbība ļoti bieži ir saistīta ar lietām, kurās izskata Savienības tiesību interpretācijas un piemērošanas jautājumus, tāpēc ir jānosaka, vai šāda *Sąd Najwyższy* un tās Civillietu palātas darbība atbilst Savienības un Konvencijas standartiem.

- 22 *Sąd Najwyższy* tiesas spriešanas funkciju īstenošanas faktiskā un juridiskā līmenī pamatā ir tas, kā savu kompetenci īsteno šīs tiesas tiesneši, kuri *Sąd Najwyższy* pilda dažādas vadības funkcijas vai ir šīs tiesas struktūru locekļi, un tas var būtiski ietekmēt *Sąd Najwyższy* tiesnešu neatkarību. Piemēram, *Sąd Najwyższy* priekšsēdētāja, kurš vada attiecīgās palātas darbu, kompetencē ir noteikt iztiesāšanas sastāvus atsevišķās lietās un šajās lietās noteiktos gadījumos nozīmēt tiesas sēdes tiesneša referenta vietā. Tie ir pasākumi, ko izmanto, lai piespiestu *Sąd Najwyższy* tiesnešus, kuru iecelšanā *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā nebija pieļautas kļūdas, lemt sastāvos, kuros piedalās tie tiesneši, kas iecelti *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā kļūdainajā procedūrā. Turklāt *Sąd Najwyższy* priekšsēdētājs, kurš vada attiecīgās palātas darbu, kā visu šajā palātā strādājošo administratīvo un tiesu darbinieku vadītājs var ietekmēt un ietekmē šo darbinieku vēlmi vai spēju izpildīt atsevišķu tiesnešu norādījumus un rīkojumus. Aplūkojamās lietas apstākļos ir jāņem vērā arī tas, ka *Sąd Najwyższy* pirmajam priekšsēdētājam ir plašas administratīvās un organizatoriskās pilnvaras. Proti, viņš vada *Sąd Najwyższy* darbu un ir visu *Sąd Najwyższy* tiesas un administratīvo darbinieku vadītājs, tādējādi viņam ir izšķiroša ietekme uz dokumentu apriti *Sąd Najwyższy* un šīs tiesas tiesnešu piekļuvi tiesas materiāliem. *Sąd Najwyższy* pirmais priekšsēdētājs saskaņā ar *Sąd Najwyższy* reglamentu ir priekšsēdētājs katrā *Sąd Najwyższy* iztiesāšanas sastāvā, kurā viņš darbojas, un saskaņā ar Likumu par Augstāko tiesu viņš var lūgt *Sąd Najwyższy* par disciplinārlietām atbildīgajai amatpersonai ierosināt disciplinārlietu pret jebkuru šīs tiesas tiesnesi. Tas nozīmē, ka *Sąd Najwyższy* pirmā priekšsēdētāja ietekme uz atsevišķu šīs tiesas tiesnešu tiesas spriešanas funkciju īstenošanu var būt un faktiski ir būtiska, kā to ilustrē izskatāmās lietas apstākļi. Turklāt jāatzīmē, ka nozīmīgas funkcijas *Sąd Najwyższy* ikdienas darbībā pilda tās Kolēģija, jo tai ir plašas pilnvaras sniegt atzinumus un pieņemt lēmumus (piemēram, izvēlēties *Sąd Najwyższy* par disciplinārlietām atbildīgo amatpersonu un pieprasīt ierosināt disciplinārlietas pret *Sąd Najwyższy* tiesnešiem). Kolēģijas sastāva vairākumu šobrīd veido *Sąd Najwyższy* tiesneši, kuri šīs tiesas tiesnešu amatos tika iecelti kļūdainā procedūrā, turklāt 2024. gada 12. janvārī *Sąd Najwyższy* Civillietu palātā notiks jaunu Kolēģijas locekļu vēlēšanas, kurās, iespējams, dominēs minētie tiesneši.
- 23 ECT un *Sąd Najwyższy* judikatūrā jau ir nostiprināta nostāja, ka lietas izskatīšana *Sąd Najwyższy* sastāvā, kurā piedalās tiesneši, kas iecelti *Sąd Najwyższy* tiesneša amatos pēc 2017. gada 8. decembra likuma noteikumos paredzētajā kārtībā izveidotās VTP priekšlikuma, pārkāpj lietas dalībnieka tiesības uz lietas izskatīšanu neatkarīgā, objektīvā, likumā noteiktā tiesā ECPAK 6. panta 1. punkta izpratnē (skat. it īpaši ECT spriedumus: 2021. gada 22. jūlijs, Nr. 43447/19, *Reczkowicz* pret Poliju, it īpaši 227.–284. punkts; 2021. gada 8. novembris, Nr. 49868/19 un Nr. 57511/19, *Dolińska-Ficek* un *Ozimek* pret Poliju, it īpaši 290.–320., 340.–350., 353.–357., 368. punkts; 2022. gada 3. februāris,

Nr. 1469/20, *Advance Pharma Sp. z o.o.* pret Poliju, un *Sąd Najwyższy* trīs apvienoto palātu – Civillietu, Kriminālietu un Darba un sociālā nodrošinājuma palātu 2020. gada 23. janvāra nolēmums lietā BSA 1–4110–1/20). Tas nozīmē, ka neviens *Sąd Najwyższy* sastāvs, kurā ir tiesneši kas iecelti šajā tiesā kļūdainā procedūrā, neatbilst neatkarīgas, objektīvas, tiesību aktos noteiktas tiesas standartam ECPAK un Savienības tiesību izpratnē.

- 24 Paradoksāli, ka neviens *Sąd Najwyższy* iztiesāšanas sastāvs, kurā ir tiesneši, kas iecelti *Sąd Najwyższy* tiesneša amatā kļūdainā procedūrā, neatbilst minētajam standartam, bet vienlaikus šādā procedūrā ieceltie tiesneši šobrīd ieņem gandrīz visus svarīgākos vadošos amatus *Sąd Najwyższy*, kā arī ir *Sąd Najwyższy* Kolēģijas locekļi, tādējādi saglabājot būtisku ietekmi uz *Sąd Najwyższy* tiesas spriešanas funkciju pildīšanu. *Sąd Najwyższy* uzskata, ka šis paradoksālais, teju patoloģiskais stāvoklis ir nepārprotami un acīmredzami pretrunā LES 2. pantam, 6. panta 1. un 3. punktam un 19. panta 1. punkta otrajai daļai, kā arī LESD 267. pantam.
- 25 Šo iemeslu dēļ un ņemot vērā Savienības tiesību efektivitātes principu, *Sąd Najwyższy* ir nolēmusi, kā norādīts rezolutīvajā daļā.